

Józef Chałasiński

Arnošt Bláha (1879-1960)

Przegląd Socjologiczny / Sociological Review 15/2, 166-167

1961

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

udział instytucji belgijskie, brytyjskie, francuskie, holenderskie, niemieckie, portugalskie i włoskie.

W 1959 r. Instytut zorganizował drugi światowy kongres czarnych intelektualistów i artystów. Kongres odbył się w Rzymie w dniach 26 III—1 IV 1959 r. Referaty kongresowe opublikowane zostały w dwóch specjalnych tomach czasopisma „Présence Africaine” wydawanego w Paryżu: I pt. *L'Unité des cultures Négro-Africaines* („Présence Africaine”, Fév.-Mai 1959, stron 430) i II pt. *Responsabilités des hommes de culture* („Présence Africaine”, Août-Nov. 1959, stron 368).

Krystyna Chalasińska

ARNOŠT BLÁHA (1879 — 1960)

Profesor Arnost Blaha, zmarły w 1960 r., rówieśnik Stefana Czarnowskiego, starszy o 3 lata od Floriana Znanieckiego, był w gronie pierwszych autorów „Przeglądu Socjologicznego” (1930—1931). W pierwszym roczniku „Przeglądu Socjologicznego” jest artykuł jego pióra pt. *Współczesna socjologia czeska*. W artykule tym pisał o sobie: „Do zwolenników realizmu krytycznego zalicza się również autor niniejszej rozprawy, profesor socjologii Uniwersytetu im. Masaryka w Brnie, Dr Arnost Blaha, a mianowicie swoją monografią *Město* (*Miasto* — 1914), w której rozpatruje materialne, gospodarcze, społeczne oraz polityczne i psychiczne warunki owego zjawiska, które nazywamy urbanizacją; jego podstawowych cech dopatruje się autor w rysach indywidualizujących, racjonalizujących oraz zsolidaryzowujących. Tym samym stanowiskiem realizmu krytycznego kieruje się również w swoich pracach powojennych: *Filosofie mravnosti* (*Filozofia moralności*), *K psychologii doby* (*Przyczynki do psychologii życia współczesnego*), *Současné názory mravní* (*Współczesne zapatrywania moralne*), *Základy mravnosti* (*Podstawy moralności*), *Mravní výchova z hlediska sociologického* (*Wychowanie moralne z punktu widzenia socjologicznego*), *T. G. Masaryk — filozof synergismu*, *Sociologie dělníka a sedláka* (*Socjologia robotnika i włościanina*), *Sociologie dětství* (*Socjologia wieku dziecięcego*), *Problemy lidové výchovy* (*Problemy wychowania ludowego*), *Zásady pokrové politiky* (*Podstawy polityki postępowej*), *O laický základ mravní výchovy* (*O świecką podstawę wychowania moralnego*)”. Przez realizm krytyczny w socjologii Blaha rozumiał kierunek opierający się na dokładnej obserwacji empirycznej oraz na analizie krytycznej uwzględniającej zarówno subiektywną, jak i obiektywną stronę rzeczywistości społecznej.

Założony przez Blahę kwartalnik „Sociologické Revue” wychodził od 1929 r. do 1948 r. z przerwą w okresie okupacji hitlerowskiej. W latach międzywojennych oprócz „Sociologické Revue”, organu czechosłowackiego towarzystwa socjologicznego, wydawanego w Brnie, ukazywały się dwa inne periodyki socjologiczne: „Sociologie a Socjalni Problemy” w Pradze i „Sociologický Sborník” w Bratysławie.

Skrót pierwszych rozdziałów książki A. Blahy *Socjologia inteligencji* (1937) drukowany był pod takim samym tytułem w „Przeglądzie Socjologicznym” (tom X 1948, wydany w 1949 r.). Analizując strukturę i różnorodne funkcje inteligencji, Blaha akcentował moralny charakter jej przywódce. W artykule tym czytamy: „Krótko: organizuje ona i integruje nie w sprawach partykularnych, lecz całościowych [...] Właściwy sens życia polega na tym, że to wszystko, co nazywamy pracą, dobrami materialnymi, miłością, siłą, poznaniem, wolą — zbiega się w jed-

nym zworniku, zworniku moralnym, nad wszystkim wzniesione zostaje mocne sklepienie sensu życia. Przewodzenie do tego celu jest najszlachetniejszą formą przywództwa [...] tak, aby drogi wszystkich interesów życiowych zeszyły się na drodze pokoju duszy i sumienia, co na pewno jest celem człowiekowi najbardziej właściwym — ten przywódca jest przywódcą wskazującym drogę do człowieczeństwa. W samym sensie istnienia inteligencji zawiera się, że ma być takim przywódcą" („Przegląd Socjologiczny”, t. X, 1948, s. 136—137).

Artykuły z powodu zgonu Arnosta Blahy umieściły „American Sociological Review” (October 1960), „Cahiers Internationaux de Sociologie” (Janvier—Juin 1961) i inne czasopisma socjologiczne.

Józef Chalasiński

HOWARD PAUL BECKER
(1899—1960)

„He was a force” („Był siłą”). Tymi słowami kończy Hans H. Gerth („American Sociological Review”, October 1960) artykuł o Howard Paul Beckerze, zmarłym w 1960 r. prezesie Amerykańskiego Towarzystwa Socjologicznego, mając na myśli jego wielostronną działalność — dydaktyczną, pisarską, organizacyjną. Becker był potężnym ogniwem intelektualnego powiązania socjologii amerykańskiej z socjologią europejską, głównie niemiecką, lecz nie tylko.

Zanim jednak wszedł na drogę naukową, wcześniej popróbował życia praktycznego. Urodzony 9 grudnia 1899 r. w Nowym Jorku, rzucił szkołę mając 14 lat i na amerykańskim Zachodzie pracował jako robotnik. Wyrobił się na inżyniera samouka i pracował w przemyśle maszynowym. W 1922 r. wrócił do nauki. Nie mając ukończonego wykształcenia średniego, na Northwestern University w Chicago przyjęty został na podstawie specjalnego egzaminu. W 1925 r. uzyskał dyplom bakałarza (*bachelor*), w 1926 r. — magistra.

W Chicago był pod wpływem ogromnej inspiratorskiej indywidualności Roberta E. Parka, łączącego socjologiczną wiedzę wyniesioną od Simmela z pasją dla aktualnej problematyki dynamicznego społeczeństwa amerykańskiego.

Naukowo-pisarska działalność Beckera zaczęła się od adaptacji na język angielski dzieła L. von Wiesego *System der allgemeinen Soziologie*, obejmującego *Beziehungslehre* (1924) i *Gebildelehre* (1929). Na tym dziele Wiesego oparta jest *Systematic Sociology* Beckera, wydana w 1932 r.

Tę publikację Beckera poprzedziły studia rozpoczęte w 1926 r. na uniwersytecie w Kolonii pod kierunkiem L. Wiesego, P. Honigsheima i M. Schelera. Doktorat zrobił na University of Chicago w 1930 r. na podstawie pracy o Atenach i Sparcie. Po doktoracie odbywał dalsze studia w Grecji, na Sycylii, we Francji, Belgii, Niemczech i Anglii. Zainteresowanie dla intelektualnego dziedzictwa starożytnej Grecji towarzyszyło mu przez całe życie. Łączył je z pasją dla mądrości i wiedzy zawartej w ustnej tradycji ludowej i jednocześnie z systematycznymi studiami nad rozwojem socjologicznych pojęć i teorii.

Najbardziej znaną publikacją jest jego dzieło z historii myśli społecznej i socjologii, opracowane wspólnie z H. E. Barnesem *Social Thought from Lore to Science* (1938, wyd. 2, 1952). Cenną publikacją, która ukazała się pod redakcją H. Beckera i A. Boskoffa jest *Modern Sociological Theory in Continuity and Change* (New York 1957, stron 756). Z przedmowy Beckera i Boskoffa dowiadujemy się, że pu-